

CHORALIS CONSTANTINUS 500

A HABSBURG CSÁSZÁRI UDVAR ÉNEKES SZERTARTÁSAI A 15-16. SZÁZADI GYAKORLAT ALAPJÁN
VOCAL LITURGICAL MUSIC IN THE HABSBURG IMPERIAL COURT ACCORDING TO 15TH AND 16TH-CENTURY PRACTICES

S. NICOLAI EPISCOPI/SZENT MIKLÓS PÜSPÖK

Belvárosi Szent Mihály Templom (2008. december 6., 19.00)

- Antiphona* – Sancte Nicolae (Antiphonale Pataviense)
Antiphona – O pastor aeternae (Antiphonale Pataviense)
Antiphona – Beatus Nicolaus (Antiphonale Pataviense)
Cantio – Nobilissimus siquidem (Das Glogauer Liederbuch)
Responsorium – Confessor Dei Nicolaus (Antiphonale Pataviense)
Introitus – Heinrich Isaac: **Stáuit ei Dóminus** (Choralis Constantinus III.)
Kyrie – Heinrich Isaac: XIV. Missa Paschale (II) (a4)
Gloria – Heinrich Isaac: XIV. Missa Paschale (II) (a4)
Oratio
Lectio
Graduale – **Ecce sacérdos magnus** (Graduale Pataviense, fol. 158v)
Alleluia – **Tumba sancti víri Nicolai** (Graduale Pataviense, fol. 118v)
Prosa – Laude Christo debita (Graduale Pataviense, fol. 214)
Evangelium
Credo – Heinrich Isaac (a4)
Offertorium – **Veritas mea** (Graduale Pataviense, fol. 161)
Sanctus – Heinrich Isaac: XIV. Missa Paschale (II) (a4)
Agnus Dei – Heinrich Isaac: XIV. Missa Paschale (II) (a4)
Communio – Heinrich Isaac: **Beátus servus** (Choralis Constantinus III.)
Postcommunio
Benedicámus Dómino
Exitus – Johannes Ockeghem: **Alma redemptoris mater** (a4)

Heinrich Isaac (c.1450-1517)

Születésének pontos idejét és helyét nem tudjuk. Feltehetően 1450 körül született Németalföldön, ahogy ezt az életének korai szakaszára vonatkozó itáliai forrásokból következtetni lehet, amelyekben „Arrigho de Ugho da Fiandra” említik.

Életéről elsőként 1484-ből van adatunk. Ekkor Lorenzo „il Magnifico” de Medici szolgálatában állt Firenzében. Itt a család által patronált három templom énekese és komponistája volt, valamint Lorenzo gyermekeinek zenei nevelését is ellátta. Gyakran komponált világi műveket is az udvar költőinek, vagy a család tagjainak verseire is. Giovanni Medici később X. Leó pápáként felkarolta és jelentős feladattal látta el időse tanítómesterét.

Isaac 10 évet töltött Firenzében, majd 1494-ben Lorenzo halála után két évvel távozott a városból, de nem örökre. A korai firenzei évek alatt megházasodott, és Lorenzo segítségével házat vásárolt a városban, közel a Medici palotához. Isaac távozása után felesége Firenzében maradt, így a komponista – amikor csak tehetett – hazalátogatott. Egy helyi intézménnyel kötött szerződése fennmaradt, miszerint ők gondoskodnak Isaac feleségének ellátásáról, ételt és bort szállítottak a házhoz évenkénti díjazás fejében.

Legközelebbi adatunk szerint 1496. novemberében csatlakozik I. Miksa császárhoz, aki ekkor Pisában állomásozik. A Habsburg udvar eddig kívül esett a németalföldi zeneszerzők „hatósugarán”, Isaac az első, aki a császár szolgálatában magas szintre juttatja, felvirágoztatja az udvar zenei életét.

1497. áprilisában már szerepel a neve a bécsi udvar fizetési jegyzékén, mint „udvari komponista”. A kedvező feltételek hatására feleségét is Bécsbe hozatja.

Az új pozíció megváltoztatja saját műveinek repertoárját. Németalföldön és Itáliában töltött idejéből elsősorban francia és olasz nyelvű világi darabjai maradtak fenn, ettől az időtől, pedig latin nyelvű motettái, liturgikus és ünnepi alkalmakra készített művei kerülnek előtérbe. Természetesen, a kor hagyománya szerint, felhasznál világi dallamokat is ezekhez az új művekhez. Az ausztriai és német területeken divatos „Lied” világi műfaját a francia chansonok művészi színvonalára emeli, és gyakran egyházi művekben is feldolgoz egy-egy ismert dallamot.

Másik jelentős újítása a különösen német területeken elterjedt „alternatív” gyakorlat továbbfejlesztése. Ez a gyakorlat az *ordinarium missae* tételeire volt jellemző, ami azt jelentette, hogy váltakozó módon, egy- és többszólamú részek felváltva követték egymást az egyes énekelt részekben belül. A XV-XVI. században az orgona és ének váltakozásáról is tudunk. Isaac ezt a gyakorlatot továbbfejlesztte, és kiterjeszti a *proprium missae* tételeire is, kettős értelemben: egyrészt a fent leírtak szerinti váltakozás figyelembevételével, másrészt a *proprium missae* egyes tételeinek feldolgozását tekintve; vagyis az *introitus*, *alleluia*/*sequentia*, *communio* többszólamú, a köztes változó részek *graduale* és *offertorium* egyszólamú gregorián. Isaac pozíciója szerint műveit bécsi használatra komponálta, de gyakorta küldött darabokat Firenzébe, vagy más európai városokba, udvarokba. Bécs és Firenze mellett életének fontos helyszínei voltak még Torgau, Ferrara és Konstanz, ahol időről-időre megfordult.

Röviddel I. Miksával való találkozása után Bölcs Frigyes szász fejedelem udvari Kapellájának névsorában olvashatjuk Isaac nevét Torgauban, ahol ezután többször felbukkan. Még 1498 előtt felkerül a Habsburgok számadó könyvébe, és 1499-ben megfordul Firenzében is. Az 1505 körül keletkezett többszólamú mise anyagot tartalmazó kéziratban nagyrészt a torgau-i Bölcs Frigyes számára komponált művek vannak. Ezeket később jelentősen átdolgozza és a bécsi gyakorlatba már ezek a felújított művek kerülnek, amikből Isaac halála után közel 50 évvel létrejön a *Choralis Constantinus* nyomtatványa.

Ferrari látogatását egy 1502. szeptemberéből származó levél örökíti meg, melyet I. Ercole herceg egyik ügynöke küld urának: „*Felbívom Fenséged figyelmet, hogy Isaac énekes Ferrarában járt, és a „La-mi-la-sol-la-si-la-mi”, témára motettát szerzett, amely nagyon jó, s amellyel*

két nap alatt elkészült. Ebből mindazonáltal még nem lehet többre, csupán arra következtetni, hogy nagyon gyorsan dolgozik; azonkívül azonban úgy komponál, hogy munkája tetszik az embereknek. Úgy találom, hogy alkalmasabb lenne Fenséged szolgálatára, mint Josquin, mert szívélisebb modorú és több újat ír. Igaz ugyan, hogy Josquin jobban komponál, de a saját feje és ízlése után megy, nem pedig az emberek kívánságát követi.” A levél ellenére a herceg Josquin-t hívja meg udvarába komponistának.

Sokkal fontosabb Isaac kapcsolata a német Konstanz városával. Valamivel 1505. előtt Martin Vogelmayer volt a város orgonistája, akinek kézírásával van lejegyezve Isaac *Sub tuum praesidium* kezdetű motettája a St. Gall - MS 530 jelzetű kéziratban. Egy másik kódex (St. Gall - MS463/464) őrzi az ugyancsak Konstanzban keletkezett hatszólamú *Virgo prudentissima* motettáját. 1507-ben birodalmi gyűlést tartanak a városban, ahol Niccolò Machiavelli ünnepségén a komponista és felesége is részt vesznek. I. Miksának és a császári Kapellának ekkor Konstanz a székhelye. A katedrális püspöke, *Hugo von Hohenlandenber*g itt hallja Isaac liturgikus műveit, és valószínűleg ő veti fel a zeneszerzőnek a későbbi *Choralis Constantinus* ötletét.

Isaac életének utolsó szakaszában Ausztria liturgikus és világi zenéjének megújításán, jobbtételén fáradozik. Firenzében a Mediciek újra megerősödnék. Lorenzo halála után, Savonarola fellépésének hatására hatalmi helyzetük meggyengült, de ekkorra visszanyerik befolyásukat. Ebben nagy szerep jut Lorenzo fiának – akit Isaac még ifjúkorában tanított – Giovanni de Medicinek pápává választása, aki X. Leó néven uralkodott Rómában. A pápa 1514. május 13-án, közvetett módon levelet küld ifjúkori mesterének. Az üzenetet a Sixtus-kápolna Priorjára Nicolo da Pittis-re bízta. A pápa Isaac részére nyugdíjat biztosít 22 évvel azelőtti szolgálataiért, és arra kéri, hogy a Medici család ügyeinek intézésében, befolyásuk visszaállításában segédkezzen Firenzében. Isaac a levél kapcsán felkeresi I. Miksát, és a pápa kérésére hivatkozva a császár szolgálatából való felmentését kéri. A császár elismerve és megköszönve eddigi szolgálatait, tekintélyes életjáradékban részesíti és elbocsátja. Isaac ezután visszatér Firenzébe és nem hivatalosan a Medici családot szolgálja, ügyeinek intézését felügyeli. Itt halt meg 1517. március 26-án.

Choralis Constantinus

A zenetörténet egyik legnagyobb vállalkozása.

1550-ben és 1555-ben Hieronymus Formschneider nürnbergi kiadónak köszönhetően jelent meg három kötet terjedelemben a teljes egyházi évet felölelő mise-proprium anyagokat tartalmazó kiadvány.

Az első kötet a vasárnapok szertartásához kapcsolódó tételeket közli. A második kötetben a nagyobb egyházi ünnepek (húsvét, pünkösd, mennybemenetel stb.) liturgikus tételei találhatóak, míg a harmadik kötetben a szentek ünnepeihez kapcsolódóan közöl műveket, kiegészítve néhány egyedi ünnep anyagával (akadnak duplikált alkalmak a második kötetrel összevetve, némileg eltérő liturgikus tételekkel), illetve néhány alternatív gyakorlat szerint megkomponált mise-ordinárium ciklus is helyet kapott az utolsó kötetben.

Próbáljuk áttekinteni ennek a hatalmas zenei kincsnek a keletkezésétől a nyomtatott megjelenéséig terjedő közel 50 évig tartó kalandos történetét!

A történet 1507-ig nyúlik vissza, amikor Heinrich Isaac a császári Kapella zeneszerzőjeként I. Miksa kíséretében Konstanz városában tartózkodik. Ekkor figyel fel rá a katedrális püspöke, és kéri fel egy teljes egyházi évet felölelő liturgikus énekanyag megkomponálására, a konstanzi katedrális számára. Isaac 1508. április 14-én megbízást kap a katedrális káptalanjától a fontosabb ünnepek (*etlich officia in summis festivitibus*) „Formuláinak” (*Formularies=alapelvek*) elkészítésére. A következő feljegyzés szerint 1508. május 18-án néhány elkészített „Formula” átdolgozására kéri. Végül a megbízástól számított 19 hónappal később, 1509. november 29-én a káptalan elfogadja a teljes mise-proprium anyag „Formuláit” (*1509 Exparte Cancionales per ysaac transmissi*). „Formulák” alatt valószínűleg azt a tervet kell érteni, amiben Isaac rögzíti a megzenésítendő részek liturgikus szövegét és gregorián dallam-anyagát. Ezt a tervet Isaac hátralevő életében folyamatosan valósítja meg, a „Formulák” szerint sorra komponálja meg azok többszólamú részeit. Minden bizonnyal a katedrálisban e szerint az összeállítás szerint végezték a szertartásokat 1526-ig, amikor a protestánsok támadásai elől a káptalan menekülni kényszerült Konstanzból.

Isaac konstanzi kéziratai és azok másolatai – ezekben a nehéz időkben – egy augsburgi könyvkereskedő, Georg Willer tulajdonába kerültek, aki ezeket továbbadta *Hans Ott* részére, Nürnbergbe. Hans Ott felismerve a „Formulák” jelentőségét, felkéri zeneszerző barátját *Ladwig Senfl* személyében, hogy szerkessze meg a teljes anyagot a rendelkezésre álló kéziratok és másolatok segítségével, illetve a hiányzó részeket az „Formulák” alapján egészítse ki. Senfl a feladatot kiváló ötletnek és lehetőségnek találta. A nagyszerű komponista Isaac tanítványa volt, ahogy az önéletrajzi motettájából (*Lust hab ich g'habt zur Musica*) kiderül.

Mesterét 1515-ben közvetlenül követte a Habsburg udvar zeneszerzői állásában, amit Isaac halálának idején is betöltött. Művészi céljának tartotta Isaac tervét a császári udvar Kapellájában megvalósítani, de ebben megakadályozták. 1519-ben I. Miksa halálakor az Kapellát feloszlatták, Senfl-t elbocsátották. A zeneszerző hűsége korábbi mesteréhez töretlen maradt. 1520-ban ennek ékes bizonyítékát adja a *Liber Selectarum Cantionum* c. motettás kötet megjelentetésével, melyben Isaac műveiből is többet közread.

Senfl-t új pozíciója Münchenbe, a bajor hercegi udvarba szőlítja. Itt 1523-ban kapja azt a feladatot, hogy szervezzen udvari Kapellát. (Ebbe a kórusba nyer néhány évtized múlva Orlando di Lasso is felvételt mint énekes, majd az ő irányítása alatt éri el a müncheni Kapella a fénykorát.) Senfl, nem sokkal Münchenbe való megérkezése után hozzáfekszik Isaac műveinek másolásába. Nem véletlen, hogy a legfontosabb 4 kézíratos Isaac műveket tartalmazó forrás itt található (MSS 35-38). 1531-et írunk, amikor Hans Ott felkeresi Senfl-t tervével, aki ezután hosszú ideig dolgozik mestere hagyatékán. Hat évvel később, Ott egy másik kiadványának (*Novum et insigne opus musicum, 1537.*) előszavában beharangozza a készülő tervet: „*Isaaci pauca habere potui, sed facile id pensabimus proxima editione, qua Choralem cantum constantiensem, ut vocant vulgabimus*”. Anyagi nehézségek miatt a kötet nem tud megjelenni. Időközben Senfl 1542-1543 körül meghal, majd nemsokkal utána 1546-ban Hans Ott is. Senfl 1537-ben elkészült Isaac terveinek megszerkesztésével, a hiányzó részek kiegészítésével, összeállt a nagy mű, legalábbis erre utal, hogy halála utánról nincsenek mástól bejegyzések a kéziratban. A kiadvány Hieronymus Formschneiderhez kerül, aki 1550-ben adja ki a *Choralis Constantinus* I. kötetét, majd 1555-ben a II. és III. kötetet.

Több mint három évszázadnak kellett eltelnie, hogy modern átírásban is napvilágot lásson ez a sorozat. Az első két kötet modern kiadása kritikai jegyzetekkel 1898-ban és 1909-ben jelent meg Guido Adler és Anton Webern közreadásában. A korábbi erőfeszítések az 1950-es évek után felerősödtek a tekintetben, hogy alapos vizsgálat alá kerüljenek a „Formulák” egyes részei és a teljes kompozíciós sorozat. Régi Graduálék és Missálék, számos kézirat és nyomtatvány átvizsgálása történt meg a szóba jöhető egyházmegyék területén, ahol ezek a művek liturgikus használatba kerülhettek.

A konstanzi püspökséghez tartozó nyomtatott Graduale nem került elő ebből az időből, csak kézíratos Missale. Ez alapján egyértelmű, hogy a *Choralis Constantinus* terve az ő felkérésükre készült. A második kötetben található három szent anyaga (St.

Conrad, St. Pelagius és St. Geberhard) teszi egyértelművé, hogy Isaac ezt az összeállítást Konstanz számára írta. Ezek a szentek csak a helyi liturgiában szerepelnek. A második kötet „Formulát” összevetve a Missaléval kiderül, hogy ez a kötet teljes egészében Konstanz számára készült. Azonban más a helyzet az első és harmadik kötettel. Ezek összevetése a konstanzi Missaléval mutatnak kisebb eltéréseket, sőt esetenként a „Formulák” nincsenek semmilyen összefüggésben a misekönyvvel. Ennek a két kötetnek a legfőbb forrásai a Senfl és társai által másolt müncheni kéziratok (MSS 35-38). Ezek több liturgikus könyvvel való összehasonlítása alapján a passauai nyomtatott Graduale, az 1511-ben Bécsben megjelent Graduale Pataviense vehető mintának a „Formulákat” illetően. E szerint a Graduale szerint végezték a bécsi császári Kapella liturgikus gyakorlatát.

Az első kötetben kapnak helyet az alábbi mise-proprium anyagok: (a) Szentháromság vasárnapja, (b) 23 pünkösd utáni vasárnap, (c) Adventi időszak vasárnapjai, (d) Vízkereszti időszak vasárnapjai, (e) Nagyböjti időszak vasárnapjai, a (f) Húsvéti időszak vasárnapjai és a (g) Mennybemenetel utáni vasárnap. A harmadik kötetben Senfl közreadásában a következő ünnepek tételei találhatóak: (a) Szentek közös részei, (b) 5 Tractus, (c) 17 „Formula” egyes szentek ünnepéhez és szentek közös részeihez kapcsolódva, amelyek közül 7 duplikált ünnep a második kötettel, valamint (d) 5 mise-ordinárium ciklus.

Senfl szándéka egyértelműen az volt, hogy Isaac által Konstanz felkérésére elkezdett zenei anyagot a „Formulák” alapján kiegészítse az egész egyházi évre, amihez még alternatív ordinárium sorozatot is illesztett, ami egy templomi kórus számára teljessé teszi a három kötetet. Az odaadó tanítvány megszerkesztette mestere teljes liturgikus zenei törekvéseit magába foglaló gyűjteményét. Egy dolog nem sikerült maradéktalanul, mégpedig az, hogy egy egyházmegye rítusa szerint álljon össze a teljes három kötet. Erre utal a sorozat második és harmadik részében található duplikált ünnepek sora (ami a teljes művet tekintve igencsak elenyésző). Ilyen módon kétféle gyakorlat szerint, a konstanzi és a passauai/bécsi rítus szerint áll össze a teljes sorozat.

Ezek szerint a *Choralis Constantinus* cím kissé félrevezető, hiszen az első és a harmadik kötet csak a császári Kapella gyakorlata szerinti anyaggal készült el. Senfl megpróbálta megőrizni eredeti egységében az egyes ünnepek tételeit, az egyes tételek különálló részeit, ezért nem javított bele mesterének Konstanz számára összeállított második kötetének anyagába, így maradhatott meg ez a rítusok szerinti kettősség.

Több szempontból is nagy jelentőségű a *Choralis Constantinus* megjelenése. A kötetben rögzített előadói gyakorlatnak középkori gyökerei vannak. Az első többszólamú művek – melyek liturgikus használatra, ezen elv szerint készültek – a XII- XIII. századból maradtak fent. Legfontosabb forrásuk a francia *Notre Dame-i iskola* két alakjának *Leoninus*nak és *Perotinus*nak műveit is tartalmazó *Magnus liber organi* nevet viselő kottás kézirat. Isaac korából tudunk több zeneszerzőről is, akik ezt a gyakorlatot egy-egy proprium sorozat erejéig alkalmazták, ám sem kortársainak, sem a késői utódoknak nem sikerült ezt a teljes egyházi év alkalmaira kiterjesztenie. Ismerünk nagynevű komponistákat, akik kísérletet tettek erre vonatkozóan, de vagy nem lett teljesen kidolgozott művük, vagy nem is maradt belőle fenn kézzelfogható adat, csak írásos források utalnak erre. Ilyen például *William Byrd: Gradualia* sorozata, vagy *Giovanni Pierluigi da Palestrina: Gradualia* terve.

A XVI. század közepén, a német kottakiadásban ritkaság volt, hogy külön kiadványt jelentessenek meg egy szerző műveiből, főleg hogyha az illető nem német születésű. Heinrich Isaac volt az első, aki ilyen megtiszteltetésben részesült.

Ez a mű az utókorra hagyományozza a korabeli német egyházzenei gyakorlatot, I. Miksa császár és más jeles fejedelmek udvarainak énekes hagyományát.

Ez az első olyan jellegű kiadvány, amelyet a későbbi összkiadások (*Opera omnia*) előfutárának tekinthetünk.

Liturgikus szempontból pedig, a megjelenés után az első rész, a vasárnapok anyagát tartalmazó kötet alapján folytak a vasárnapi szentmisék a Habsburg udvarban, és ez a gyakorlat elterjedt egész Ausztriában, Németországban és a svájci egyházban, aminek rövid időn belül a reformáció terjedése szabott gátat.

SZENT MIKLÓS gazdag családba született, és már gyermek korától biztosítva volt számára a vallásos nevelés. Bébi koráról tartja a hagyomány, hogy böjti napokon csak egyszer szopott. Nagyobb korában nem követte társait azok szilaj szórakozásaiban, inkább templomokat látogatott. Amikor szülei elhunytak, gazdag örökségét jóra igyekezett használni.

Egy elszegényedett nemes ember élt akkoriban városában, aki három szép leányát nem tudta kiházasítani vagyon hiányában. Amikor Miklós erről tudomást szerzett, egymás utáni éjszakákon egy-egy zacskó aranyat dobott be titokban hozzájuk. Az elsőt a boldog apa még égi ajándéknak képzelte, de a harmadiknál megleste szentünket. Lábaihoz borulva köszönte meg a jóságot, ez persze nagy zavarba hozta Miklóst, aki szeretett volna ismeretlen maradni.

Törökország területén a lyciai Myrában éppen püspökválasztás volt, amikor Miklós a templomba bement, és a Szentlélek sugallatára ekkor őt választották püspökké.

Ekkoriban történt, hogy egy viharba került hajó legénysége a végveszélyben kétségbeesetten fohászkodott Miklós püspök segítségéért. Feltűnt a zürzavarban ekkor egy ismeretlen (mondja a legenda), aki a hajó órában megjavította és beállította a vitorlázatot és kötélzetet. Segítségével a hajó hamarosan partot ért, megmenekültek. Ekkor azonban az idegen nyomtalanul eltűnt. A hálás hajósok a templomba mentek menekülésüket Istennek megköszönni, és ott döbbentek rá, hogy az ismeretlen segítő Miklós püspök volt, akit segítségül hívtak.

Hallotta egyszer Miklós püspök, hogy ki akarnak végezni városában három ártatlan embert, ugyanis a helytartó szemet vetett vagyonukra. Miklós futva hagyta magukra a császár éppen nála levő küldötteit, erőszakkal akadályozta meg a kivégzést. Amikor a küldöttek dolgukat kiválóan elvégezték, és visszatértek a császárhoz, jó munkájukat a császár hálásan megjutalmazta. Az udvari intrika azonban nem nézte jószemmel sikerüket, hamis vádakkal börtönbe juttatták őket, sőt már kivégzésüket is kitűzték. A császári küldöttek ekkor, visszaemlékezve Miklós püspök hősiességére, reménytelenségükben szentünkhöz fohászkodtak. A segítség ekkor sem maradt el. Szent Miklós megjelent álmában Konstantin császárnak és ráparancsolt, hogy a három küldöttet még az éjjel bocsássa szabadon. Konstantin személyesen nem ismerte Miklós püspököt, nem is akart az álomnak engedelmessé válni. Mivel nem tudott már tovább aludni, felkelt, és még az éjjel elment a császár az ítéletet hozó bíróhoz. Meglepetésükre a bíró ugyanazt a látomást álmolta. Nekiláttak ezért, gyorsan újvizsgálták az ügyet, és kiderült, hogy a három hivatalnok ártatlan. Hálás szívvel mentek Miklós püspökhöz köszönetet mondani.

Nagyon idősén, halálát közeledni érezve, Miklós egy angyal segítségével tudott a betegség fájdalmai felett uralkodni. Istennek ajánlva lelkét, szép halállal halt meg 350 körül. Myrában temették el, azonban egy török támadás feldúlta sírját. A keresztetek felszabadították Myra városát, ekkor találták meg csontjait. Kegelettel vitték biztonságos helyre, Itáliába, Bari városába. A 10. századtól terjedt el tisztelete.

Antiphona

Sancte Nicolae confessor Domini preciosa, adesto nostris
precibus pius ac propicius.

Antiphona

O pastor aeternae o clemens et bone custos, qui dum devoti
gregis preces attenderas voce lapsa de caelo praesuli
sanctissimo dignum episcopa tu Nicolaum ostendisti tuum
famulum.

Antiphona

Beatus Nicolaus pontificatus infulis decoratus, talem se
exhibuit, ut ab omnibus amaretur.

Cantio

Nobilissimus siquidem natalibus ortus, velut lucifer Nicolaus
emicuit.

Responsorium

Confessor Dei Nicolaus nobilis progenie sed nobilior moribus.
Ab ipso puerili aevo secutus Dominum, meruit divina
revelatione ad summum provehi sacerdotium.
V) Erat enim valde compatiens, et super afflictos pia gestans
viscera. Ab ipso...

Introitus

Státuit ei Dóminus testaméntum pacis, et princípem fecit eum
ut sit illi sacerdotií dignitas in aetérnum.
Ps. Misericórdias Dómini * in aetérnum cantábo.
Glória Patri et Filio et Spirítui Sancto † sicut erat in princípío
et nunc et semper * et in saecula saeculórum. Amen.

Kýrie, eléison.

Kýrie, eléison.
Kýrie, eléison.
Christe, eléison.
Christe, eléison.
Christe, eléison.
Kýrie, eléison.
Kýrie, eléison.
Kýrie, eléison.

Glória in excelsis Deo et in terra pax homínibus bonae
voluntátis. Laudámus te, benedícimus te, adorámus te,
glorificámus te, gratias ágimus tibi propter magnam glóriam
tuam, Dómine Deus, Rex caeléstis Deus Pater omnípotens,
Dómine Fili unigénite, Iesu Christe, Dómine Deus, Agnus
Dei, Fílius Patris, qui tollis peccáta mundi, miserére nobis;
qui tollis peccáta mundi, súscipe deprecationem nostram.
Qui sedes ad dexteram Patris, miserére nobis. Quóniam tu
solus Sanctus, tu solus Dóminus, tu solus Altíssimus, Iesu
Christe, cum Sancto Spirítu: in glória Dei Patris. Amen.

Oratio

Oremus. Deus, qui beátum Nicoláum Pontíficem innúmeris
decorásti miráculis: tríbue, quaesumus; ut ejus méritis et
précibus a gehénnae incéndiis liberémur. Per Dóminum
nostrum Jesum Christum Filium tuum qui vivit et regnat in
unitate Spiritus Sancti Deus per omnia saecula saeculórum.
Amen.

Antiphona

Introitus

Vele a békesség szövetségét kötötte az Úr, hogy ő lesz fejedelme,
hogy őt és ivadékát illesse a főpapi méltóság mindörökre.
Uram, emlékezzél meg Dávidról és minden gyötrődéséről.
Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek. Miképpen
kezdetben vala, most és mindenkor és mindörökkön örökké.
Ámen.

Uram, irgalmazz!

Uram, irgalmazz!
Uram, irgalmazz!
Krisztus, kegyelmezz!
Krisztus, kegyelmezz!
Krisztus, kegyelmezz!
Uram, irgalmazz!
Uram, irgalmazz!
Uram, irgalmazz!

Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön békesség a jóakarató
embereknek. Dicsőítünk téged, áldunk téged, imádunk téged,
magasztalunk téged, hálát adunk neked nagy dicsőségedért, Urunk
és Istenünk, mennyei Király, mindenható Atyaisten. Urunk, Jézus
Krisztus, egyszülött Fiú, Urunk és Istenünk, Isten Bíránya, az
Atyának Fia, te elveszed a világ bűneit, irgalmazz nekünk; te
elveszed a világ bűneit, hallgasd meg könyörgésünket. Te az Atya
jobbán ülsz, irgalmazz nekünk. Mert egyedül te vagy a Szent, te
vagy az Úr, te vagy az egyetlen Fölséd, Jézus Krisztus, a
Szentlélekkel együtt, az Atyaisten dicsőségében. Ámen.

Oratio

Könyörögjünk! Isten, ki Szent Miklós püspököt számtalan
csodával ékesítetted, add, kérünk, hogy érdemei és imádsága által
a pokol lángjaitól megszabaduljunk. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a
te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben,
Isten mindörökkön örökké. Ámen.

Lectio Epistolae beati Pauli Apostoli ad Hebraeos
Fratres: Mementóte praepositorum vestrórum, qui vobis locúti
sunt verbum Dei: quorum intuéntes éxítum conversatiónis,
imitámini fidem. Jesus Christus heri, et hódie: ipse et in
saécula. Doctrínis váriis et peregrínis nólite abdúci. Optimum
est enim grátia stabilíre cor, non escis, quae non profuérunt
ambulántibus in eis. Habémus altáre, de quo édere non habent
potestátem, qui tabernáculo desérviunt. Quorum enim
animálium infértur sanguis pro peccáto in Sancta per
Pontíficem, horum córpora cremántur extra castra. Propter
quod et Jesus, ut sanctificáret per suum sánguinem pópulum,
extra portam passus est. Exeámus ígitur ad eum extra castra,
impropérium ejus portátes. Non enim habémus hic
manéntem civitátem, sed futúram inquirimus. Per ipsum ergo
offerámus hóstiam laudis semper Deo. Ad est, fructum
labiórum confiténtium nómini ejus. Beneficéntiae autem et
communiónis nólite oblivisci: tálibus enim hóstiis promerétur
Deus. Obedíte praeposítis véstris, et subjacéte éis. Ipsi enim
pervígilant, quasi ratióne pro animábus vestris reddíturi.
Verbum Domini – R) Deo grátias.

Graduale

Ecce sacérdos magnus, qui in diébus suis plácuít Deo.
V) Non est invéntus símilis illi, qui conserváret legem Excélsi.

Alleluia

V) Tumba sancti víri Nicolai resudat semper óleum sacrum
quo liniti egri sanantur multi.

Prosa

Laude Christo debita
Celebremus ínclýta
Nicolai merita.

Fovít illum Grácia,
Novít Dei grátia
Sanctum ab infantia.

Res miranda nimium
Infantuli jejunium:
Doctus Dei dígito
Jejunat bis in sabbato.

Mira sanctimonia
A lactis alimonia
Abstinet infantulus,
Míratúr omnis populus.

Sacer a cunabulis
Claruit miraculis
Sæculorum sæculis.

Civis urbis Pateræ
Clarus erat genere,
Clarior in opere.

In hoc festo tui præsulis,
Nunc adesto tuis famulis,
Salus in periculis
Et peccati vinculis.

Ut mortale pellas odium,
Salutare stilles oleum,
Oleum lætitiæ
Medicinam gratiæ.

Szentlecke Szent Pál apostolnak a zsidókhoz írt leveléből.

Testvérek: Emlékezzetek meg elüljáróitokról, kik néktek az Isten
ígéjét hirdették; kiknek élete végét szemlélvén, kövessétek hitüket.
Jézus Krisztus ugyanaz tegnap és ma és mindörökké. Sokféle és
idegen tanításokkal ne engedjétek magatokat félrevezetni; mert
legjobb a szívet kegyelemmel erősíteni meg, nem ételekkel melyek
nem használtak az azokkal élőknek. Van oltárunk, amelyről nem
ehetnek azok, akik a sátoznak szolgálnak. Mert amely állatok vérét
a főpap a bűnért a szentélybe viszi, azok testét a táboron kívül
égetik el. Ezért Jézus is, hogy a saját vére által megszentelje népét,
a kapun kívül szenvedett. Menjünk ki tehát őhozza a táboron
kívül, hordozván az ő gyalázatát. Mert nincsen itt maradandó
városunk, hanem a jövődőt keressük. Általa mutassuk be tehát
Istennek mendenkor a dicséret áldozatát, azaz gyümölcset
ajkunknak, mely az ő nevét magasztalja. A jótékonyaságról pedig és
az adakozásról ne feledkezzetek meg; mert ily áldozatok tetszenek
az Istennek. Engedelmeskedjétek elüljáróitoknak és hódoljatok
nekik, mert ők őrködnek, mint akik számot fognak adni
lelketekért.

Ez az Isten ígéje – Istennek legyen hála.

Graduale

Íme a főpap, ki életének napjaiban tetszett az Istennek.
V) Nem akadt hozzá hasonló, ki úgy megtartotta a Fölséges
törvényét.

Alleluia

V)

Prosa – részletek

Unde nos divinitus
Unge, sancte spiritus,

Munda cordis oculum,
Salva cunctum populum.

Fac nos ipsum te videre,
Hoc est totum vite vere.

Dominus vobiscum. – Et cum spiritu tuo.
Sequentia santi Evangelii secundum Matthaeum. – Gloria tibi
Domine.

In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis parabolum hanc:
Homo peregre proficiscens, vocavit servos suos, et tradidit, alii
autem duo, alii vero unum, aique secūndum propriam
virtutem, et profectus est statim. Abiit autem qui quinque
talenta accēperat, et operatus est in eis, et lucratus est alia
quinque. Similiter et qui duo accēperat, lucratus est alia duo.
Qui autem unum accēperat, abiens fodit in terram, et
abscondit pecuniam domini sui. Post multum vero temporis
venit dominus servorum illorum, et posuit rationem cum eis.
Et accedens qui quinque talenta accēperat, obtulit alia quinque
superlucratus sum. Ait illi dominus ejus: Euge serve bone et
fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te
constituam: intra in gaudium domini tui. Accessit autem et qui
duo talenta accēperat. Et ait: Domine, duo talenta tradidisti
mihi, ecce alia duo lucratus sum. Ait illi dominus ejus: Euge
serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa
te constituam: intra in gaudium domini tui.

*Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem caeli et
terrae, visibilium omnium et invisibilium. Et in unum
Dominum Iesum Christum, Filium Dei unigenitum, et ex
Patre natum ante omnia saecula. Deum de Deo, lumen de
lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum,
consubstantialem Patri: per quem omnia facta sunt. Qui
propter nos homines et propter nostram salutem descendit
de caelis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine,
et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio
Pilato; passus et sepultus est, et resurrexit tertia die,
secundum Scripturas, et ascendit in caelum, sedet ad
dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria, iudicare
vivos et mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum
Sanctum, Dominum et vivificantem: qui ex Patre Filioque
procedit. Qui cum Patre et Filio simul adoratur et
conglorificatur: qui locutus est per prophetas. Et unam,
sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam. Confiteor
unum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto
resurrectionem mortuorum et vitam venturi saeculi. Amen.*

Offertorium

Veritas mea et misericordia mea cum ipso: et in nomine meo
exaltabitur cornu ejus.

*Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus Sabaoth.
Pleni sunt caeli et terra gloria tua.
Hosanna in excelsis.
Benedictus qui venit in nomine Domini.
Hosanna in excelsis.*

*Agnus Dei, qui tollis peccata mundi: miserere nobis.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi: miserere nobis.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi: dona nobis pacem.*

Communio

Beatus servus, quem, cum venerit Dominus, invenerit
vigilantem: amen dico vobis, super omnia bona sua constituet

Az Úr legyen veletek – És a te lelkeddel.

A szent evangélium szakasza Szent Máté szerint. – Dicsőség neked
Istenünk.

Az Időben: Mondá Jézus tanítványainak e példabeszédet: Egy
idegenbe menendő ember előhívá szolgálait és átadta nekik
vagyonát. És egyiknek adott öt talentumot, másoknak kettőt,
harmadiknak pedig egyet, kinek-kinek a maga tehetsége szerint, és
azonnal elutazék. Elmenvén pedig, aki öt talentumot kapott,
dolgozott vele és más öt nyere. Hasonlóképpen az is, ki kettőt
kapott, más kettőt szerze. Aki pedig egyet kapott, elmenvén,
földbe ásá és elrejté ura pénzét. Sok idő múlva pedig megjöve ama
szolgák ura, és számadást tartá velük. És előjövén az, aki öt
talentumot kapott vala, másik öt talentumot hozza, mondván:
Uram! Öt talentumot adtál nekem, íme másik ötöt nyertem rajta.
Mondá neki ura: Jól van, derék és hű szolgám; mivelhogy a
kevésben hű voltál, sokat bízok rád; menj be urad örömébe.
Eljöve pedig az is, ki két talentumot kapott, és mondá: Uram! Két
talentumot adtál nekem, íme más kettőt nyertem. Mondá neki ura:
Jól van, derék és hű szolgám; mivelhogy a kevésben hű voltál,
sokat bízok rád: menj be urad örömébe.

*Hiszek az egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek,
minden láthatónak és láthatatlannak Teremtőjében. Hiszek az egy
Úrban, Jézus Krisztusban, Isten egyszülött Fiában, aki az Atyától
született az idő kezdete előtt. Isten az Istentől, Világosság a
Világosságtól, valóságos Isten a valóságos Istentől, született, de
nem teremtmény, az Atyával egylényegű; és minden általa lett.
Értünk, emberekért, a mi üdvösségünkért leszállott a mennyből.
Megtestesült a Szentlélek erejéből Szűz Máriától, és emberré lett.
Poncius Pilátus alatt értünk keresztre feszítették, kínhálált
szenvedett és eltemették. Harmadnapra feltámadott az Írások
szerint, fölment a mennybe, ott ül az Atyának jobbján, de újra
eljön dicsőségben, ítélni élőket és holtakat, és országának nem lesz
vége. Hiszek a Szentlélekben, Urunkban és éltetőnkben, aki az
Atyától és a Fiútól származik; akit éppúgy imádunk és dicsőítünk,
mint az Atyát és a Fiút. Ő szólt a próféták szavával. Hiszek az egy,
szent, katolikus és apostoli Anyaszentegyházban, vallom az egy
keresztséget a bűnök bocsánatára, várom a holtak feltámadását és
az eljövendő örök életet. Ámen.*

Offertorium

Vele lesz hűségem és kegyelmem, és fölemelkedik a szarva
nevemben.

*Szent vagy, szent vagy, szent vagy, mindenség Ura, Istene.
Dicsőséged betölti a mennyet és a földet.
Hozsanna a magasságban.
Áldott, aki jön az Úr nevében.
Hozsanna a magasságban.*

*Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: irgalmazz nekünk.
Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: irgalmazz nekünk.
Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: adj nekünk békét.*

Communio

Boldog az a szolga, kit mikor ura eljövendő, ébren talál. Bizony
mondok nektek, hogy minden vagyona fölé rendeli őt.

eum.

Exsultate, justi, in Domino: rectos decet collaudatio.
Glória Patri et Filio et Spiritui Sancto sicut erat in principio et
nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

Postcommunio

Oremus. Sacrificia, quae sumpsimus, Domine, pro solemnitate
sancti Pontificis tui Nicolai, sempiterna nos protectione
conservent. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium
tuum qui vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti Deus per
omnia saecula saeculorum. Amen.

Benedicamus Domino.

R) Deo gratias.

Motetta

Alma Redemptoris Mater quae pervia caeli porta manes, et
stella maris, succurre cadenti, surgere qui curat, populo: tu que
genuisti, natura mirante, tuum sanctum Genitorem, Virgo
prius ac posterus, Gabriels ab ore Sumens illud Ave,
peccatorum miserere.

Hermann Contractus - (1013-1054)

Örvendezteek igazak, az Úrban: az igazakhoz illik a dicséret!
Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek. Miképpen
kezdetben vala, most és mindenkor és mindörökkön örökké.
Ámen.

Postcommunio

Könyörögjünk! Az áldozatok, melyeket Szent Miklós püspök
ünnepén magunkhoz vettünk, tartsanak meg minket, Urunk,
állandó oltalmukkal. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által,
aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten
mindörökkön örökké. Ámen.

Mondjunk áldást az Úrnak.

Istennek legyen hála.

Motetta

Megváltónk kegyes anyja, kitárt szép mennyei ajtó, Csillag a
tengereken, jöjj, vár a szegény elesett nép, Hogy fölkelni segéld,
te, ki szülted szent csoda-módon Tennen örök Szülőd, te, ki
Gábrriel ajkai által Vetted a boldog Avét, szűz mindig, előbb is,
utóbb is, Égi királyasszony, könyörülj meg minden esetten!

C O R V I N A C O N S O R T

www.corvinaconsort.hu

Művészeti vezető: Kalmanovits Zoltán

Pintér Ágnes

Pászti Károly

Kalmanovits Zoltán

Demjén András